

ऐतिहासिक पत्रस्तम्भ

श्री दुर्गा

१

स्वस्ति श्री महाराजाधिराज श्री श्री वीरभद्रहा देवनाम् सदा समर विजयानाम् श्री श्री महारानी खुशी हुँदा के दिन दाजेजिया पद तोड़ी मजगैयाँ पद राखी मजगाउँ विर्ता पायौ । साछी चौतऱ्या रतं शाही, साछी सरदार रुद्रराज साछी अचारज हर्दास साछी सतसई तीस । संवत् १८४७ साल वैशाख वदी २ रोज मोकाम वासवाडी (डी) शुभम् ।

स्वस्ति श्री मन्महाराजकस्य रुक्का — — —

आगे हात्रा भरमुलुकका रजपुतके रँकर जग्गामा जस जसका अम्बलमा बसेका छौँ तिमि वस्याको र तिम्रा खानखवास वस्याका घरवारी नखोस्नु । तिम्रा खान-खवास घरीयाकरीया केटाकेटीसमेत अमाली (जिमीदार) को लाग्ने रकम फारा ठेकी हुलाक साउन्त्या फागु ओलक सेर्मा सिसार माफ गरिबक्स्यौँ । हामीलाई मिलन्त्या रकम-कलम जो हो निमक संगी मान्नु । हात्रो मुलुक जाँदा हाजीर हुनु । अघि मुलुक मार्दा सरकारमा लागेको र भारादारले उठाएको वाहेक हल वहल लहना जग्गा दाकरिया चाकर वाकर जो छन् फोइबक्स्यौँ आफ्ना खातीरजामासित खोजी भोग गर । इतिसंवत् १८५७ साल मिति माघ सुदी ५ रोज २ लुभम्—

श्री ईश्वरी सहाय

श्री कुल (प्र)

साद सुत

श्री रणधी भीम शाह

स्वस्ति श्री मन्महाराजाधिराजकस्य रुक्का — — —

आगे मजगैयाँ प्रति उप्रान्त जहदा गाउको सीकरारी तिम्रीबाट असी रुपैयाँका वाँधा सहदेउ भंडारीथाई-विक्याको रहेछ सहदेऊ भंडारीका वापतमा सरकार लाग्याको हो अत्र र साठी रुपैयाँ तिम्रो उठाउनाको मजुरा बक्स्यौँ देवदत्त रजोऱ्याका उठाउना रुपैयाँ बीस भरिदेउ जम्मा ८० रुपैयाँ दाखिल भया जहदा गाउँको सिकरारी धो (फो) इवक्स्यौँ आफ्नो जानी चलन गर इति संवत् १८५८ साल भाद्र वदी रोज ७ मुकाम सल्याना राजधानी शुभम् भुयात् — — —

श्री दुर्गा

स्वस्ति श्री मन्महाराजधिराजकस्य रुक्का — — —

आगे छिल्ली प्रगन्नामा जान्ना आउन्त्या तिलंगा ढलेत छतिसै जात गैह्रप्रति हात्रा काम खर्खजानावाहेक जसले हुलाक वेगारीको जिमीदार रयतलाई टंटा लागला अपसारी होला जिमीदार रयतहरूले पनि हात्रो खर्खजाना वाहेक अरुका भारी नवोक इतिसंवत् १८६६ साल मिति भाद्र सुदी ३ रोज ३ शुभम्— — —

पुरातत्व विभागका निर्देशक श्री रमेशजंग थापाले २०१९ सालमा दाङ्ग देउखुरी क्षेत्रको पुरातात्विक अन्वेषण गर्दा फेला परेका ऐतिहासिक पत्रहरू । सं.

श्री रुद्र
वीर शाह

मजगैया सुदेराम पाध्याको दाँगको वीर्ता कर्मा-
तीको पानफुल मध्ये तपसीलबमोजिम १४० दाखिल
रसिद गरिदियो— — — — —

तपसील

प्रार्थीपूजाको दक्षिणा तनखाह जसमा मध्ये — — — — ७५
घोडाको मोलवापत भोजरा — — — — ४०
आफ्नो छोराको विवाह खर्च दियाको — — — — २५
इति संवत् १८६८ साल पौष वदी १४ शुभम् — — — —

श्री दुर्गा

स्वस्ति श्री मन्महाराजधिराजकसग रुक्का — — — —
आगे छिल्लीका ऐवर्ण जैसी खुस्याल अचाजु
सुदेराम पाध्या मजगैयाके हिजो छिल्लीका राजा गादीमा
बस्दा तिमिहरूको हातबाट राजालाई रीन काढी दियाको
कुरामा आज साहुहरूले तिमिहरूलाई टंटा गर्दन गरे हिजो
राजाले खायाको उनको रजाई उत्रयापछि राजाले खायाको
रुपैयाँ कारोवारीले तिर्न पढेन साहुले टंटा टर्कार नगनु
इति संवत् १८७३ साल श्रावण वदी ५ रोज १ शुभम् — — — —

मार्फत उदय गिरी

„ रुद्रवीर शाह

स्वस्ति श्री गिरिराज चक्रचूडामणि नरनारायण-
त्यादि विविधविरुदावलि विराज मानोन्नति श्री मन्महा-
राजाधिराज श्री श्री श्री महाराज राजेन्द्र विक्रम शाह
बहादुर सशेर जग देवानाम् सदा समर विजयीनाम् =

आगे सुदेराम पाध्या मजगैयाके अधि दाँका राजा
तखतमा छुँदै विर्तासमेत मूलाई दियाको ६७ सालमा
जाँचकीहरूले जाँची बुझी पक्का ठहराई थामीदियाको
आजसम्म तिमिले लगासमेत खाईवोई आयाको वीर्ता
छिल्लीका अमलमा मजगाई ऐजन एकके खेत डिहीसमेतके

वीज मुरी ११० जान्या औ विजौरीगाउँ ऐजन एकके
खेत डिहीसमेत वीज मुरी ६८ जान्या औ जदागाउँको
ऐजन एकके खेत डिहीसमेतके वीज मुरी ७२ जान्या ऐजन
मकिलागाउँ ऐजन एकके खेत डिहीसमेतके वीज मुरी
३० जान्या औ जेक्रेनीगाउँ ऐजन एकके खेत डिही-
समेतके वीज मुरी ५५ जान्या औ मकिला कुरियागाउँ
ऐजन एकके खेत डिहीसमेतके वीज ऐजन ४४ जान्या
औ करंगागाउँ ऐजन एकके खेत डिहीसमेत एकके वीज
मुरी ४४ जान्या औ भगवारगाउँ ऐजन एकके खेत डिही-
समेतके वीज मुरी ८० जान्या औ टुनरागाउँ ऐजन एकके
खेत डिहीसमेतके वीज मुरी १०० जान्या औ बनी गंदार
खेतके वीज मुरी ४० जान्या औ फलावाड अमलमा
व्यासपुरगाउँ ऐजन एकके खेत डिहीसमेतके ५ जान्या औ
सिमलगाँगाउँ खेतके वीज मुरी १ पाथी १० जान्या औ
पछिल्लापट्टिका अमलमा कुवेली गाउँ ऐजन खेत डिही-
समेतके वीज मुरी ३८ जान्या औ देउखरीका अमलमा
रिहारसमेत सिकरेनीगाउँ ऐजनके वीज मुरी ३ जान्या
औ भद्रकुडागाउँ के ऐजनके खेत डिहीसमेतके वीज मुरी
११ जान्या औ जिडखागाउँ ऐजनके खेत डिहीसमेतके
वीज मुरी ३ जान्या औ गंदीगाउँ ऐजनके खेत डिही-
समेतके वीज मुरी ७ जान्या औ केकरीगाउँ ऐजनके
वीज मुरी ३ जम्मा वीज मुरी ६८६ पाथी १० जान्या खेत
डिही पाखो तेसको लगा बाँको भावरसमेत थाणी विर्ताको
मोहर गरी बक्स्यौ आफ्नो खातिरजमासंग वीर्ता जानी
भोग गर इति संवत् १८७७ साल मिति आषाढ वदी ७
रोज १ मा शुभम् — — — — —

मार्फत महावीर अधिकारी

„ जगजीवन पाँडे
„ उदै गिरी
„ भीमसेन थापा
„ दलभंजन पाँडे
„ पाशा शाह
„ रणध्वज शाह
„ रणध्वज थापा

श्री वषतावरसिंह

स्वस्ति श्री काजी वषतावरसिंह थापाकस्य पत्रम् — —

आगे देउखुरीको शायर इजरा लिन खलुकवर दिलराम महन्तके यथोचित उप्रान्त देउखुरी मध्ये हाभ्रा वीर्ता वनको शायर दस्तुर अधि परापुखदिखि ८० सालसम्म खाँदै थियो ८१ सालदेखी हाभ्रा पट्टाभिन्न छ भन्छन् जफत गर्था भनी सुदैराम मजगैयाँ यहाँ विन्ति गर्न आया तसर्थ यिनका वीर्ताको शायरसमेत तिम्रा पट्टामा दरिदियाको छ भन्या त्यो यहाँ ली यहाँ आउ सा छैन भन्या ब्राह्मणका वीर्तामा तिम्रीहरूले जो लियाको छ फिर्ता गरिदेउ अब उप्रान्त पनि खिचला नगर छाडीदेउ केलखेलपछि लागि फेरि दुःख दियो भन्या तिम्रीहरूले बुझाउनुपर्ला इति संवत् १८८२ साल आश्विन मुदी १३ रोज २ शुभम् — — — — —

श्री पुष्कर शाह

POKER SHAH

स्वस्ति श्री मत् चौतरियाकस्य पत्रम् — — — —

आगे देउखुरी मध्ये हाभ्रा वीर्ता वनको शायर दस्तुर अधि परापुखदिखी ८० सालसम्म खाँदै थियो ८१ सालदेखी जफत गन्या भनी मजगैयाँ विन्ति गर्न आया तसर्थ यिनका वीर्ताको शायरसमेत तिम्रा पट्टामा खण्टियाको भया लिई यहाँ आउ भन्या पाल्पाकाजीले तिम्रीहरूका नाममा दसखत गरी पठायका रहाछन् पट्टा नदेखाई बीचमा केलखेल गर्नु उचित छैन पट्टाभिन्न पन्याका नाममा तिम्रीले लियाका दां दां फिर्ता गरिदेउ अब उप्रान्त पनि खिचला नगर ब्राह्मणका वीर्तामा प्रपञ्चले खिचला गर्न लाग्यो भन्या गुनागारसमेत तिम्रीले बुझाउनु पर्ला सो बुझी खिचला नगर इति संवत् १८८२ साल पौष सुदी ४ रोज शुभम् —

श्री ५ महाराज

श्री विश्वेश्वर

स्वस्ति श्री जनरल भीमसेन थापाकस्य पत्रम् — —

आगे खलुकवर दिलराम महन्तके यथोचित उप्रान्त सुदैराम उपाध्या मजगैयाँ ब्राह्मणका वीर्ताभिन्नको

शायर लिनुपछि भनी टंटा गन्याछौ र दांगका राजा तखतमा छदैमा पनि वीर्ताभिन्नको शायर खाँदै थियो गोर्खाको प्रवेश भयापछि पनि थाम्सी बक्समुभयो र आजतक खाई आयाको छ आजकल खलुकवर दिलराम महन्तले दुख दियो भनी ब्राह्मणले विन्ति गरी पठाय तसर्थ अधिदेखि आजतक तेस वीर्ताभिन्नको शायर खाई आया हो भन्ला आज पनि शायरवापतको टंटा नगर छोडीदेउ केही लियाको भया पनि फिर्ता गरिदेउ फेरि यस कुराको फिरयाद नआवस् इति संवत् १८८२ साल मिति माघ वदुई ३ रोज २ शुभम् — — — — —

श्री वृषतावरसिंह

स्वस्ति श्री काजी वृषतावरसिंहकस्य पत्रम् — — —

आगे दांगका मजगैयाँ सुदैराम उपाध्यायके यथोचित उप्रान्त हाभ्रा वीर्ता गाउँमा घ्यू तेल गैह्र वेसाहाको टंटा लागेर गाउँको रैयत उठी उजार हुन लाग्यो एक सही गरिबक्सनुभया रैयतलाई खातिर्जामा दी थामदा हुँ भनी तिम्रीले विन्ति गर्न आउंदा तिम्रा वीर्ता गाउँमा अमालीले पनि वेसाहा गैह्रको टंटा नलगाउनु तिम्रीले पनि वेसाहा दिनुपर्दैन भन्या दसखत गरी दियो इति संवत् १८८५ साल मिति मार्ग वदी ३ रोज १ शुभम् — —

स्वस्ति श्री गिरीराज चक्र चूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुधावलि धिराजमानोन्नत श्रीमन्महाराजधिराज श्री श्री श्री महाराज राजेन्द्र विक्रम शाह बहादुर संसेर जंग देवानाम् सदा समर विजयीनाम् —

आगे राजा तेजबहादुर शाहके जिल्लै सल्याना मध्ये पूर्व चाधौ दुमचौरा असपारी असपारा गाउँका बीचको डाँडो अस्वारा तिघरा दुनरा वनकट्टाको डीक कोठारी तिघराको डाँडासम्म भगवारदेखि वरै घर कटेनीको डाँडा साँध दक्षिण तिलकानीको लेखको पानी ढाल साँध पश्चिम जलुक्या लथरान देऊनेटो साङकोटको पानीखोलो जिते ठाना सांकोटी ब्राह्मणको वीर्ताको साँध उत्तर कुन्यारहे धारापानी तिम्रील्याका बीचको सल्यारी डाँडो सो र पण्डितका वीर्ताभिन्नको धुरखोला गाडापानीपट्टी डोटेलाका

वीर्ता अख्याला अग्नीको थान गुफाको थुम वन हरिया ब्राह्मणको वीर्ता र गोहारगोला रानी गारको दोभान दाँग छिल्ली काँटाको थारुपट्टीको चर्चेको जग्गाको डाँडा साँघ यति चार किल्लाभिन्नको फलावाड चारवाहीका खेत दाँगका अधि भएका बाँधा वीर्ता गुठी सार बाहेक राखी साँघसिमाना चार किल्ला हाली जगा छुट्याई श्री वाट बक्सनुभयाको मोहरबमोजिम थामी ऊरो वेठ वेगार सर्वाङ्ग मारीमेटी माफ गरिबक्स्यौं आपना खातिर्जम्मासंग हाम्रा निमेखको सोको चिताई आपनो राज्य जानी भोग गर इति संवत् १८९५ साल मिति जेष्ठ सुदी रोज ५ शुभम्—

मार्फत दलभंजड पाँडे

” फतेजंग शाह

” श्री रतननाथ पंडितराज

” वालनरसिंह कवर

” श्री विष्णु पंडितराज

स्वस्ति श्री मन्महाराजाधिराजकस्य रुक्का— — —

आगे पाल्पा प्यूठाना सल्यानामा बस्न्या भारदारका अमाली आउन्या जान्या गैह्रप्रति हामीले पाल्पाका घोडा-घोडी सरकारलाई चाहिन्छ भनी जवजंस्ती गरी मालको मोल नदी कर लगाई लिन्छन् दरवारमा दाखिल हुँदैनन् आफुले वेपार गर्छन् यस कुराको थिति बन्देज पाउं भनी दाड देउखुरी सल्यानाका रैयतहरूले हाम्रा हजुरमा विन्ति गर्दा जाहेर भो अब उप्रान्त हाम्रा फर्मायसी खरीदार अमालीले आफुलाई चह्न खरीददा अधिदेखी चलिआयाको श्रेस्ताबमोजिम मोल दिनु अरू भरभारदार गैह्रले घोडाघोडी किन्दा वेच्दा वाजवी मालको मोल दिनु दर्वार

देखाई मन पर्दा मोल दी कर लगाई आफुले वेपार गर्नलाई कसैले नलिनु बल जवजंस्ती गरी मालको मोल नदी जो घोडाघोडी किनला सो अपसरिया होला इति संवत् १८९८ साल मिति माघ वदी रोज ६ शुभम्— — —

रजु फतेजंग शाह

” गुरुप्रसाद शाह

” ववरजंग शाह

” रुद्रप्रसादसिंह बस्न्यात

” तारानाथ अर्ज्याल

मार्फत अभीमानसिंह राना

स्वस्ति श्री मन्महाराजाधिराजकस्य रुक्का— — —

आगे सल्याना भरअमलका अड्डा अड्डाका कारिन्दा हुलाकी गैह्र प्रति अधि सुब्बा रुद्र गिरीका पालामा हुलाकीहरूले अमाली नमान्नु सल्यानाको मौलो मान्नु भन्या मोहर गरायाका रह्याछौ सोवमोजिम तिमीहरूले अमाली नमान्नु सल्यानाको मौलो मान्नु भन्या लालमोहर गरी बक्स्यौं अब उप्रान्त पनि अधिदेखी चली आयाको रीतसंग सल्यानाको मौलो मान्ने काम गर इति संवत् १८९३ मिति भाद्र वदी ११ रोज ३ शुभम्— — —

मार्फत वालनरसिंह कवर

” रणधोज शाह

” दलभंजन पाँडे

” कालु सिंह

” रणधीर थापा

” भीमसेन थापा

